

Paliónis Jonas (gimė 1924 birželio 20 Mišiškėse, Alytaus r.), lietuvių kalbininkas, habil. dr. (1968). 1948 baigė Vilniaus u-tą, 1948–51 tęsė studijas aspirantūroje. 1951–93 dėstė Vilniaus u-te, prof. (1970), 1953–59 Lietuvių kalbos katedros vedėjas, 1957–61 Istorijos ir filologijos fakulteto, 1970–73 Filologijos fakulteto dekanas. 1984–88 Lietuvių kalbos komisijos pirmininkas, 1990–93 žurnalo „Gimtoji kalba“ redakcijos kolegijos pirmininkas. Daugiausia tiria lietuvių bendrinės kalbos istoriją. Habilitacinis darbas „Lietuvių literatūrinė kalba XVI–XVII a.“ (1967) – išsamus senosios lietuvių kalbos tyrinėjimas. Jame aptarta XVI–XVII a. raštų kalba ir jos raida, išnagrinėta rašyba, fonetikos, morfologijos, sintaksės, leksikos ypatybės. Parašė studijų vadovus aukštosioms mokykloms „Lietuvių literatūrinės kalbos istorija“ (1979; ²1995 – „Lietuvių rašomosios kalbos istorija“), „Lietuvių literatūrinės kalbos istorijos įvadas“ (1964, ²1976; ³1989 – „Lietuvių rašomosios (literatūrinės) kalbos įvadas“). Lietuvių bendrinės kalbos istorijos klausimais paskelbė nemaža straipsnių: su Jurgiu Lebedžiu „Seniausias lietuviškas rankraštinis tekstas“ (*Bibliotekininkystės ir bibliografijos klausimai* 3, 1964), su Tamara Buchiene – „Pirmosios spausdintos lietuvių kalbos gramatikos“ (*Pirmoji lietuvių kalbos gramatika*, 1957). Lietuvių kalbotyros istorijai reikšminga Palionio knyga „Rusų kalbininkų indėlis į lituanistiką“ (1963). Sudarė ir su plačiu įvadu išleido Jono Jablonskio „Rinktinius raštus“ (1–2, 1957–59). Parašė knygėlę „Įžymus lietuvių kalbininkas Jonas Jablonskis“ (1955). Su Julija Žukauskaite parengė Jono Bretkūno „Rinktinius raštus“ (1983). Pirmasis lietuvių kalba parašė platų kalbotyros įvadą „Kalbos mokslo pradmenys“ (1985). Į lietuvių kalbą išvertė kalbininkės Milkos Ivič veikalą „Lingvistikos kryptys“ (1973). Su Algirdu Sabaliausku parašė „Rytų slavų kalbininkai lituanistikos baruose“ (1990); su Vida Jakštieene parengė „Mikalojaus Daukšos 1595 metų katekizmą“ (1995). Parengė naują fotografuotinį Daukšos „Postilės“ leidimą – „Mikalojaus Daukšos 1599 metų „Postilė“ ir jos šaltiniai“ (2000). Išleido knygą „XVII a. antrosios pusės Punios parapijos asmenvardžiai ir vietovardžiai“ (2003). Ypač svarbus veikalas „XVI–XVII a. lietuviškų raštų atrankinis žodynas“ (2004.) Paskelbė studijas „XVIII a. lietuvių rašyba“ (*LKK* 36, 1996), „Lietuvių rašomosios kalbos ir tarmių santykis XVIII a. Rytų Prūsijoje“ (*LKK* 38, 1997), „Lietuvių rašomosios kalbos ir tarmių santykis XVIII a. LDK“ (*LKK* 39, 1998), „Gotfrido Ostermejerio 1775 m. „Agendos“ žodžių bei žodžių formų rodyklė“ (*LKK* 43, 2000). Parašė daug kalbotyros veikalų recenzijų, straipsnių lietuvių kalbos kultūros klausimais.

L: Sabaliauskas A. *Lietuvių kalbos tyrinėjimo istorija 2*, Vilnius, 1982, p. 57–60; Sabaliauskas A. Profesorius Jonas Palionis – jubilatas. *GK* 6, 1994; Jonas Palionis. *Bibliografijos rodyklė* / Sudarė Z. Zinkevičius ir S. Peciulkienė, Vilnius, 1999, ²2004; Piročkinas A. Nuo aštuonių dešimtmečių aukštumos. *Literatūra ir menas*, 2004 birželio 18; Zabulis H. Solidi nesenstančio profesoriaus sukaktis, *GK* 6, 2004. A. S.

Lietuvių kalbos enciklopedija, sudarė Kazys Morkūnas, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2008, p. 389.